

накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду у визначеному порядку. Відповідно корпоративним пенсійним фондом є недержавний пенсійний фонд, засновником якого є юридична особа-роботодавець або декілька юридичних осіб-роботодавців та до якого можуть приєднуватися роботодавці-платники [1]. Тобто виробничий об'єкт-роботодавець у праві обирати варіанти проведення пенсійних програм, великі підприємницькі структури можуть створювати власну неприбуткову установу (корпоративний фонд), а середнім, малим підприємствам краще пенсійні внески здійснювати до банківських установ чи недержавних пенсійних фондів.

Міжнародні стандарти фінансової звітності [2,3], як і національний стандарт бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» [4] визначають право створення пенсійних внесків двох видів, – із визначеними внесками та визначеними виплатами, і можливістю синтезу їхніх окремих елементів та впровадження модифікованих програм. Пенсійні схеми першого виду зобов'язують працівника чи його роботодавця сплачувати визначені (фіксовані чи диференційовані за бажанням) суми до пенсійного фонду, нагромаджена величина яких буде розподіленою для виплати пенсій з моменту настання дати виходу на пенсію. Схеми даного виду не передбачають додаткових зобов'язань роботодавця відшкодувати суми виплат, якщо, з якихось причин, у пенсійного фонду не буде вільних коштів на дату виходу працівника на пенсію, а у системі обліку їх слід відображати як зобов'язання роботодавця із перерахунку виплат у пенсійний фонд.

Схеми із визначеними виплатами передбачають заздалегідь визначені суми пенсійних виплат працівникам, розмір яких залежить від його стажу, заробітку. Але така пенсійна схема, на відмінну від попередньої, передбачає додаткові зобов'язання роботодавця: у випадку неспроможності пенсійного фонду виконати усі зобов'язання перед працівником щодо виплати фіксованих пенсійних сум, такі зобов'язання перепокладають на роботодавця. Саме тому обліковий механізм пенсійних схем із визначеними виплатами повинен передбачати даний аспект. Вважаємо, що з метою запобігання виникнення додаткових зобов'язань, підприємству слід утримувати передбачені для цього кошти, тобто створити резерв, показавши його у обліковій системі, та сформувати механізм його наповнення. Таким чином є можливість уберегти економічний об'єкт від непередбачуваного значного фінансового навантаження.

Література

1. *Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України № 1057-IV від 9 липня 2003р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.*
2. *Виплати працівникам: міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №19 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>*
3. *Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення : міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №26 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.*
4. *Виплати працівникам: положення (стандарт) бухгалтерського обліку №26 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.*

Олег ШЕВЧУК

Тернопільський національний економічний університет

ЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПЛАНУВАННЯ В ОБЛІКУ НОРМАТИВНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Облік нормативних витрат є основою для управління безпеки. У випадку якщо продукція відповідає стандартам і має попит у споживачів, то контроль витрат необхідний для попередження непередбачуваних витрат, підвищення ефективності виробництва,

скорочення витрат на закупівлю матеріалів. При встановленні стандартних норм потрібно враховувати досвід роботи підприємства, а також досвід конкурентів. Стандартні витрати повинні показувати шлях в майбутнє, а не відображати минуле. Виходячи з цього нормативні витрати – це науково обґрунтовані норми, які отримані при аналізі всіх факторів виробництва та конкуренції на ринку.

Нормативна собівартість визначається спеціалістами підприємства, які займаються закупками, виробництвом та збутом продукції. Не можна встановлювати нормативні витрати на матеріали довільно, обґрунтовуючи їх минулим досвідом, хоча на виробництві такий метод досить поширений.

Під час розробки річних планів на промислових підприємствах здійснюється планування витрат виробництва [1, с. 85]. У процесі планування вирішуються такі завдання: розраховується вартість ресурсів необхідних для виробництва продукції і вишукується можливість для виконання виробничої програми з найменшими витратами; визначається загальна величина витрат на виробництво; обчислюється собівартість виробництва кожного виду продукції, яка є критерієм нижчого рівня цін, а також рентабельність виробів як одна з умов формування виробничої програми; створюється основна для визначення внутрішньовиробничих економічних відносин організації оренди, підяду, інших форм оплати і стимулювання праці.

Розрахунки витрат проводяться з урахуванням суспільних умов виробництва, що визначають умови праці, правила використання природних ресурсів безпечного ведення робіт, охорони навколишнього середовища [2, с. 246]. Зазначені вище завдання вирішуються за допомогою техніко-економічних розрахунків, проведених з використанням технічних норм, нормативів та інших параметрів виробничого процесу, що фіксується технічною документацією, і з урахуванням економічних умов виробничої діяльності: оплати праці, цін на ресурси, нормативів платежів, що визначаються законом та іншими нормативними актами.

Вихідними даними для планування витрат є: планові обсяги виробництва продукції в натуральному і вартісному виразах; норми витрат матеріальних ресурсів для виробництва продукції і розрахунки, потреби в ресурсах у натуральному виразі; договори на постачання матеріальних ресурсів і продукції, що випускається, обслуговування виробництва і встановлення господарських зв'язків, у яких позначені умови їх виконання та оплати; норми затрат праці, розрахунки чисельності та професійного складу робітників, умови оплати їх праці, що визначаються позитивними договорами і контрактами; економічні нормативи норми амортизаційних відрахувань, відрахування на соціальні заходи, податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законодавством тощо; плани організаційно-технічних заходів, щодо технічного переоснащення та удосконалення організації виробництва, економії і матеріальних ресурсів, поліпшення використання праці, спрямування на усунення зайвих витрат і втрат.

Проводячи розрахунки витрат необхідно врахувати загальні умови і вимоги, зокрема: оптимізацію структури і умов виробництва (розмір партії виробленої продукції, якісні показники, змінність, режим роботи, устаткування тощо); оптимізацію процесу виробництва, удосконалення його організації та управління, підвищення технічного рівня; раціональний вибір матеріальних ресурсів, що використовуються (структури та якості сировини і матеріалів, умови постачання, транспортування, зберігання); взаємозв'язок витрат з продукцією, що випускається; вирахування витрат, що не включаються до розрахунку собівартості продукції і відшкодовуються з прибутку та інших джерел; розподіл одноразово проведених витрат, що забезпечують виробництво протягом тривалого часу, за періодами пропорційно до обсягу продукції, що випускається в кожному періоді, або за іншими ознаками, що відповідають характеру витрат [3, с. 23].

Залежно від мети планування, тривалість планового періоду, етапів і стадій розробки планів, визначення номенклатури продукції, ступеня організаційно технічної підготовки виробництва, повноти вихідної інформації та інших умов планування собівартості

визначається виконанням укрупнених розрахунків зміни базового рівня витрат або кошторисно–нормативних розрахунків величини необхідних витрат.

Процес планування передбачає наявність виробничих потужностей виходячи з яких розробляються виробничі завдання, норми і нормативи витрачання ресурсів на одиницю продукції, кошториси витрат на виробництво в розрізі виробничих підрозділів підприємства. Слід відмітити, що процесу планування припадає детальний облік і аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища, конкурентній позиції на ринку, фінансові результати від збуту, тенденції їх пошуку та інші фактори.

Отже, зробимо висновок, що планування не є ведучою ланкою в системі управління, а лише виступає одним з елементів системи управління. План або прогноз для підприємства відіграє значну роль, показує ту мету, до якої прагне підприємство. При відсутності детально розробленого плану апарат управління не може дати оцінки досягнутого фактичного рівня використання ресурсів випуску та реалізації продукції, отримання фінансового результату. Планування виступає в обліку нормативних витрат підприємства у ролі орієнтира господарської та фінансової діяльності, проте він не повинен абсолютизуватися.

Література

1. Бутинець Ф. Ф. *Облік зовнішньоекономічної діяльності [підруч.]* / Ф. Ф. Бутинець, І. В. Жиглей – Житомир: "Рута", 2006. – 388 с.
2. Гуцаленко Л. В. *Адаптивна система обліку і контролю результатів діяльності сільськогосподарських підприємств: [моногр.]* / Гуцаленко Л. В. – К. : ННЦ ІАЕ, 2010. – 372 с.
3. Маслов Б. Г. *Теоретические аспекты понятия «себестоимость» для целей учетно-аналитической системы* / Б. Г. Маслов // *Управленческий учет.* – 2009. – № 5. – С. 19 – 28.

Марія ШЕСТЕРНЯК

Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БЕЗ СТВОРЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

Розвиток в Україні різних форм господарювання, форм власності та видів економічної діяльності, її євроінтеграційні процеси у світову економіку призводить до утворення нових форм господарювання. Так, зміна відносин між учасниками ринку зумовила появу такої форми організації бізнесу, як спільна діяльність без створення юридичної особи, яка не тільки координує економічну діяльність окремих суб'єктів господарювання (учасників спільної діяльності), а й наділена особливим правовим статусом.

Тенденція останніх років свідчить про питому вагу підприємств та організацій без статусу юридичної особи, яка перевищує 4% від підприємств зареєстрованих у ЄДРПОУ.

Разом з тим, спільна діяльність без створення юридичної особи за останні роки характеризуються низькою результативністю та недостатньою ефективністю здійснення у економічному просторі України. Проблема полягає у тому, що у даному напрямку досліджень немає достатньо статистичних даних, а практичний досвід суб'єктів господарювання, що здійснюють спільну діяльність без створення юридичної особи проаналізовано та узагальнено епізодично. Також до 2011 р. були відсутні методичні рекомендації щодо обліку даного виду діяльності, а основні положення методологічних засад з формування у бухгалтерському обліку інформації щодо фактів фінансово-господарської діяльності спільної діяльності та розкриття її у фінансовій звітності визначали тільки п. 19-20 П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції».

Прийняття Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку спільної діяльності без створення юридичної особи від 30.12.2011 р. № 1873 є позитивним моментом у реформуванні облікової системи України, оскільки сприяє врегулюванню багатьох дискусійних питань. Окрім цього, виокремлює спільну діяльність без створення юридичної